

ПОНЯТТЯ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ

Рекреаційна діяльність пов'язана із використанням рекреаційних ресурсів, серед яких особливе місце займають природні ресурси – чинники, речовини і властивості компонентів природного середовища, які мають сприятливі для рекреаційної діяльності якісні та кількісні параметри та використовуються, або можуть використовуватися, для організації відпочинку, туризму, лікування й оздоровлення людей [1]

У рекреації та туризмі ландшафт можна розглядати як природно-антропогенне середовище, в якому відбуваються рекреаційно-туристичні процеси та привабливі території з туристичними атракціями. З урахуванням цих особливостей ландшафтів при виборі місця відпочинку рекреанти орієнтуються на природну привабливість території та атрактивність ландшафтів.

Туристично-рекреаційна діяльність передбачає використання «природних» та «культурних» ландшафтів. Природний ландшафт, як природне оточення рекреаційно-туристичної діяльності, формується під визначальним впливом природних процесів, які визначають рівень його сприятливості для відпочинку та естетичні відчуття, які отримують відпочиваючі. Культурний ландшафт – це частина навколишнього середовища (природного ландшафту), який суттєво трансформувался під впливом антропогенної діяльності людини. На його формуванні відобразилися особливості господарської діяльності території, її природа та культура, етнічні, духовні та сакральні особливості тощо.

Культурний ландшафт є туристичним ресурсом і необхідною умовою для

розвитку туристично-рекреаційної діяльності. Він створює сприятливу основу для пізнання та репрезентації території, формує емоційно-психологічну діяльність людини, служить вираженням почуттів. Існування культурного ландшафту тісно пов'язане з життям місцевого населення і дає можливість здійснювати традиційні або близькі до них види діяльності.

Розглянемо визначення «культурного ландшафту» від елементарного ототожнення до розширеного.

В контексті класичного ландшафтознавства «культурний ландшафт» це:

- результат співтворчості людини з природою, яка виражається у використанні й оптимізації потенційних можливостей і тенденцій, закладених у самій природі [2];

- територіальний симбіоз людини та природи, найважливіша характеристика культурного ландшафту – його краса [3];

- штучний ландшафт, який створює людина, перетворюючи природу, для того, щоб забезпечити себе короткотерміновими запасами продовольства, притулком, одягом і розвагами [4].

З врахуванням класичних підходів до культурного ландшафту він розглядається як територія, яка знаходиться під впливом дії природних процесів та процесів антропогенної діяльності людини.

Залежно від зовнішньої мети «культурний ландшафт» можна розглядати, як:

- різновид антропогенного ландшафту, створеного людиною свідомо, шляхом зміни природного ландшафту потрібному напряму для господарських потреб [5];

- цілеспрямовано створений антропогенний ландшафт, який має доцільну для людського суспільства структуру та функціональні властивості [6];

- антропогенний ландшафт, функціонування якого, упродовж необхідного часу підтримується людиною з метою створення комфортних умов життя і діяльності [7].

Враховуючи зовнішню мету формування культурного ландшафту людина пристосовується до навколишньої природи, до її сил і способів дії, пристосовує їх до самої себе і своїх потреб [8].

З врахуванням інтеграції зовнішньої мети та базових понять культурний ландшафт це:

- образ простору, освоєного духовно і матеріально певним носієм культури, значення та конфігурація місць якого закріплені на рівні колективної свідомості та підсвідомості [9];

- сформований людською культурою пейзаж, в якому закарбовані його найсуттєвіші ознаки [10];

- такий ландшафт, який таким або іншим чином інтегрований у культурний і осмислений нею [11].

Враховуючи інтегрованості визначень культурного ландшафту він є умовою гармонійних взаємовідносинах людини з природою і соціумом та відображенням цілей та інтересів суспільства і орієнтир в їх формуванні.

Культурні ландшафти сформувалися на основі природних комплексів. Вони не можуть розвиватися самостійно, потребують постійної «підтримки» людини та перебувають у залежності від її потреб. Головні особливості культурного ландшафту виражаються в гармонізації природної, соціальної та виробничої підсистем; мінімізації деструктивних процесів; формуванні екологічно сприятливого середовища існування; оптимальному і сталому функціонуванні; антропогенному регулюванні, охороні та догляду; функціональному зонуванні та функціональній поляризації; тощо.

Отже, різноманітність ландшафтів є важливою передумовою для розвитку рекреаційного господарства, своєрідним ресурсом розвитку туризму. Культурні ландшафти підтримується людиною та використовується для розвитку культурно-пізнавального та екологічного туризму. В епоху динамічних змін культурний ландшафт повинен стати об'єктом охорони і відповідального ставлення як до об'єкту туризму.

Список використаних джерел

1. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посібник / Н.В. Фоменко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2007. – 312 с.
2. Сочава В.Б. Введение в учение о гостеприимствах / В.Б. Сочава. – Новосибирск: Наука, 1978. –319 с.
3. Родоман Б.Б. Поляризация ландшафта как средства сохранения биосферы и рекреационных ресурсов / Б.Б. Родоман. – М.: Наука, 1974. – 271 с.
4. Культурная география. – М.: Институт наследия, 2001. – 192 с.
5. Милько Ф. М. Словарь-справочник по физической географии / Ф. М Милько. – М.: МЫСЛЬ, 1970. – С. 92.
6. Ретмей М.Ф. Природопользование: словарь-справочник / М.Ф. Ретмей. – М.: МЫСЛЬ, 1990. – С. 262.
7. Денисик Г.І. Культурний ландшафт: загальні ознаки / Г.І. Денисик // Культурний ландшафт: теорія і практика. Збірник наукових праць. – Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2010. – с. 3–4.
8. Гумилев Л.Н. Этногенез в аспекте географии (Ландшафт и этнос-IX) / Л.Н. Гумилев // Вестн. ЛГУ. – 1970. – Вып. 2: Геология, География. – С. 88–93.
9. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір.–К.:ВПЦ «Київський університет», 2005. – Т.1. –С. 14-15.
10. Любіцева О.О, Культурологічний підхід в географії і ландшафт як індикатор культури // Людина і ландшафт ХХІ століття. Гуманізація географії. –К.,1998. –С. 135-137.
11. Тютюнник Ю.Г. Онаслеживание ландшафта. – К.: Издательско-печатный комплекс Университета «Украина», 2010. – 212 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>